

CEDERGRONDBEKERZWAM (*GEOPORA SUMNERIANA*): ZOEKT EN GIJ ZULT VINDEN?

Anneke van den Berg-Blok¹ en Joke Anema-Balke²

¹Merellaan 192, 2902 JK Capelle a/d IJssel

²L. Couperusplaats 267, 2902 XG Capelle a/d IJssel

Berg-Blok, A.E. van den, Anema-Balke, J. 2002. *Geopora sumneriana*: seek and thou shalt find? *Coolia* 45(1): 13-15.

Published records of *Geopora sumneriana* suggest that this species is extremely rare in The Netherlands. A current small local survey, however, reveals that its sizeable fruitbodies are readily found from late January till early May. They may appear in large numbers, year after year, under Cedar trees in gardens or parks with sufficient needle litter to support their supposed saprotrophic growth. Some observations suggest that the almost exclusive association with *Cedrus* might involve other factors as well.

Tijdens de Zuid-Hollandse Zwamdag 2001 vertelde Frouke Escher in de koffiepauze over het voorkomen van de Cedergrondbekerzwam in Hendrik-Ido-Ambacht en omgeving. Al zo'n 3 jaar zoekt zij met succes naar deze mooie bekerzwam die onder ceders groeit. Nieuwsgierig geworden hebben wij een onderzoekje gedaan in Capelle a/d IJssel. Op de fiets of met de benenwagen speuren naar ceders. Vlakbij huis was het meteen raak: een voortuin met een ceder en daaronder meer dan 100 exemplaren. In andere tuinen met ceders waren meestal minder of geen bekers aanwezig. In tien tuinen verdeeld over vier km-hokken hebben wij de aanwezigheid van deze bekerzwam vastgesteld. In een eerder artikel in *Coolia* van Friedhof van den Bergh vraagt hij zich af waarom deze paddestoel zo zeldzaam is, terwijl er toch zoveel tuinen zijn waarin een ceder staat. Het antwoord zou kunnen zijn: je moet er wel naar zoeken.

Is deze paddestoel werkelijk zo zeldzaam als in Het Overzicht staat en daarom op de Rode Lijst, of komt het omdat de meeste mycologen nog in winterslaap zijn bij zijn verschijning? Het feit dat de ceder hier niet van nature voorkomt, maar aangeplant wordt in meestal particuliere, dus niet vrij toegankelijke, tuinen, kan ook van invloed zijn op het aantal waarnemingen. Wij vermoeden dat gericht zoeken bij feders veel nieuwe vindplaatsen kan opleveren. Hier geldt mogelijk hetzelfde als voor het Hulstdekselbekertje (*Trochila ilicina*), dat volgens Het Overzicht slechts eenmaal is gemeld, maar naar onze ervaring bijna bij iedere hulstboom waaronder dood, afgevallen blad ligt, te vinden is! Daarnaast valt het echter ook niet uit te sluiten dat de recente vondsten verband houden met de steeds zachtere winters.

In het databestand van de kartering is de eerste melding van de Cedergrondbekerzwam uit 1930. Daarna pas weer een waarneming uit 1980. In de Verspreidingsatlas II zijn 5 waarnemingen uit 5 uurhokken ingetekend, waarvan 2 in Zuid-Holland. Uit publicaties in *Coolia* blijken nog enkele vindplaatsen die niet in het bestand staan, nl. in Leiden, Oegstgeest, Dordrecht en Eindhoven. Daarbij komen dan de waarnemingen van Frouke Escher uit Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht, Alblasserdam en Dordrecht, totaal 19 vindplaatsen in tien kilometerhokken. Hierdoor gestimuleerd werden in 2001 door anderen ook vondsten

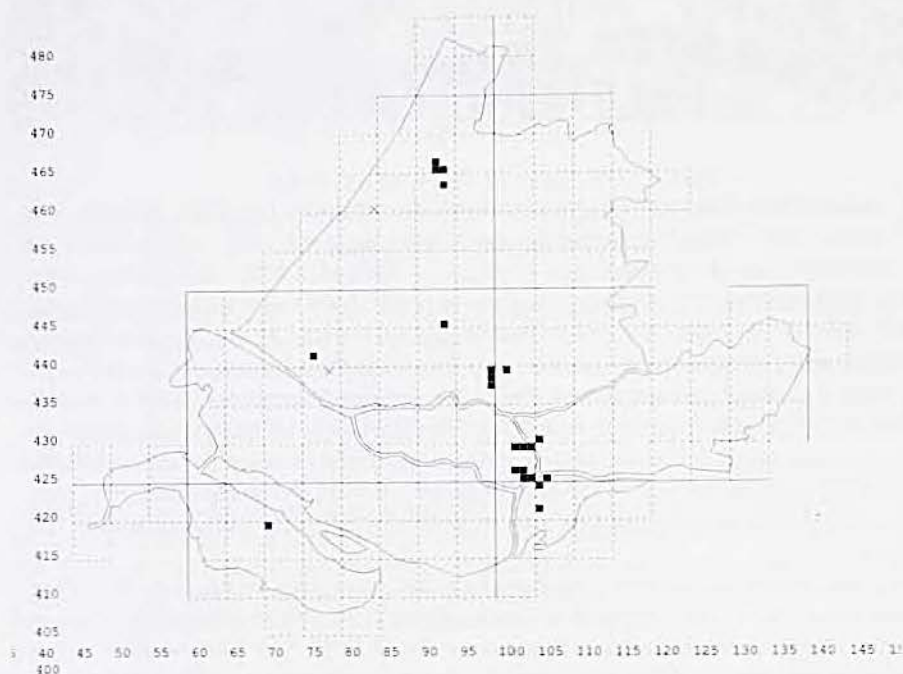
Cedergrondbekerzwam (*Geopora summeriana*). Van Maerlantpark, Capelle aan den IJssel, 17 maart 2001. Foto Joke Anema.

gedaan in Middelharnis en De Lier. In figuur 1 zijn deze vondsten in Zuid-Holland samen met de onze in kaart gebracht. Volgens deze gegevens blijkt, dat we vanaf half januari tot begin mei naar de Cedergrondbekerzwam kunnen zoeken. Dat dit zeker een frisse neus waard is bewijzen de ervaringen van Frouke die zelfs een keer 440 exemplaren in één tuin vond! Waar de zwam eenmaal gesignaleerd is, lijkt hij standplaatstrouw. Van negen locaties, die Frouke gedurende drie achtereenvolgende jaren heeft gevolgd, zijn er maar twee waarop hij één jaar ontbreekt. In het Amsterdamse onderzoek werd deze paddestoel in een tuin in Amstelveen drie achtereenvolgende jaren gezien. Als bijbehorende boom wordt ceder, atlasceder, libanonceder, of himalayaceder gemeld.

Volgens Het Overzicht groeit de Cedergrondbekerzwam saprotroof op deels verteerde naalden op humusarme grond onder ceder en soms ook taxus (niet vermeld bij de Zuid-Hollandse vondsten). Het voorkomen ervan zou dus afhankelijk zijn van het voorhanden zijn van naaldstrooisel onder de boom. Dit zou betekenen dat hij in mooi aangeharkte perkjes niet groeit. Zo staan er op de begraafplaats Crooswijk in Rotterdam veel ceders, maar er werken ook veel tuinlieden. Slechts bij één ceder aan de buitenrand met strooisel eronder stonden enkele exemplaren. Rob Chrispijn heeft zo'n zelfde ervaring opgedaan op de Oosterbegraafplaats in Amsterdam: veel ceders, geen Cedergrondbekerzwammen. Er zijn echter ook waarnemingen waarbij het lijkt alsof hij in rijen op de wortels van de boom groeit, of tussen de voegen van tegels staat, al zijn dit vaak wat kleinere exemplaren. Ook Friedjof van den Bergh heeft al enkele kanttekeningen geplaatst bij de ecologie van deze paddestoel zoals deze vermeld wordt in Het Overzicht. Hij suggereert dat er misschien wel een mycorrizaverhouding bestaat.

De verspreiding van de Cedergrondbekerzwam in Groot-Brittannië, aan de hand van gegevens uit de British Mycological Society database (vrij te raadplegen via internet), lijkt vooral samen te vallen met het gebied van de mooie tuinen en parken, namelijk een smalle strook van iets ten zuiden van Londen tot aan Wales (53 opgaven, in 1936 en verder in toenemende mate tussen 1960 en 2000). Als bijbehorende boom wordt steeds ceder (meestal atlasceder) opgegeven.

Afbeeldingen en (microscopische) beschrijvingen zijn o.a. te vinden in Pilze der Schweiz deel I, Paddestoelen en schimmels van West-Europa en in De fungi van Nederland 2b. Pezizales deel II onder de verouderde naam *Sepultaria summeriana*.

Figuur 1. Verspreiding van *Geopora summeriana* in Zuid-Holland. X = opgaven volgens atlas, ■ = nieuwe opgaven.

Met dank aan Frouke Escher, Grieta Fransen, Mels Huisman en Mien de Ligny voor het beschikbaar stellen van hun waarnemingen die nog niet in het karteringsbestand zijn opgenomen, en aan Ad van den Berg voor het maken van het verspreidingskaartje.

Literatuur

- Adema, J.P.H.M. 1999. Paddestoelen in Leiden. *Coolia* 42(1):21-31.
- Adema, J.P.H.M. 1999. Nogmaals de Cedergrondbekerzwam. *Coolia* 42(3):187.
- Adema, J.P.H.M. 1999. Paddestoelen in Leiden 2 - een eerste aanvulling. *Coolia* 44(3):178-181.
- Arnolds, E., Kuyper, Th.W., Noordeloos, M.E. (red). 1995. Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.
- Arnolds, E., Kuyper, Th.W., Noordeloos, M.E. (red). 1996. Overzicht van de paddestoelen in Nederland., Supplement 2. Namenlijst, Rode Lijst. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.
- Bergh, F.A. van den. 1999. Voorjaarspaddestoelen in de tuin. *Coolia* 42(1):38-41.
- Breitenbach, J., Kränzlin, F. 1981. Pilze der Schweiz. Band 1. Ascomyceten. Verlag Mycologia, Luzern.
- CABI Bioscience BMS Pages, internetsite <http://194.131.255.3/bmspages/BMSFRD/bmsfrd.htm>.
- Christijn, R. (red). 1999. Champignons in de Jordaan. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.
- Kaartenbijlage Overzicht van de paddestoelen in Nederland II. 2000. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging, Baarn.
- Maas Geesteranus, R.A. 1969. De fungi van Nederland 2b. Pezizales II. Wetenschappelijke Mededelingen Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, nr. 80.
- Philips, R. 1981. Paddestoelen en schimmels van West-Europa. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.